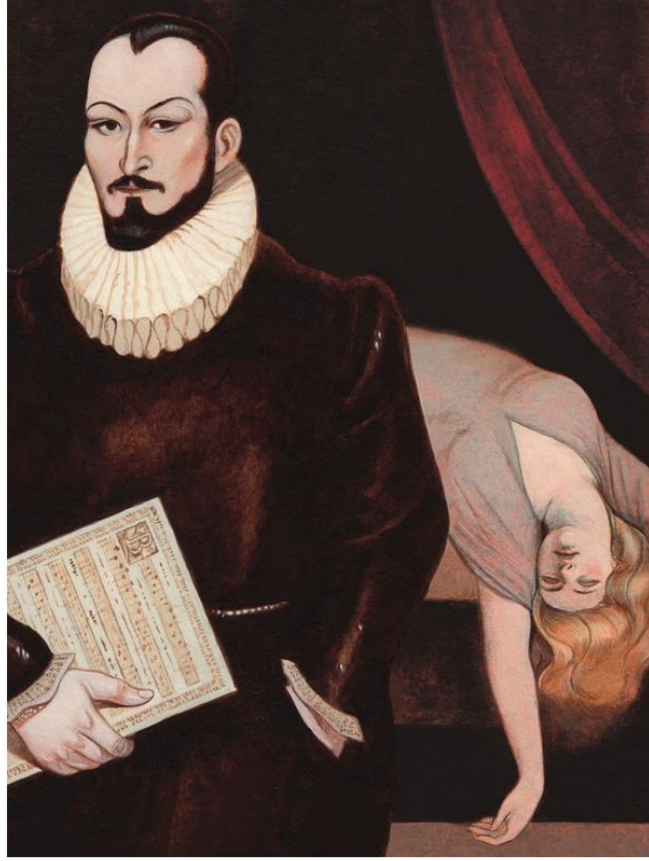

Don Carlo GESUALDO

Carlo GESUALDO
(1560-1613)

1560/61-1613 arasında yaşamış Erken Barok Dönem bestecisi, İtalyan madrigalist ve Venosa prensi. Gesualdo da Venosa, Gesualdo di Venosa adlarıyla da bilinir.

Müzikal ifadesi belirgin olarak çok güçlüdür. Eşliksiz koro için yazdığı 5,6,7 partili madrigallerle armonik yazıya eğilim gösteren öncü bir yaklaşımı bilinçle gerçekleştirmiştir. Dönemin ileri bir aydını olarak yetişen Gesualdo, soylu ve zengin olmanın avantajıyla bilim adamları ve sanatçıları çevresinde toplamıştı.

Venosa Prensi Carlo Gesualdo'nun 16 Ekim 1590 tarihinde Napoli'nin göbeğindeki sarayında işlediği çifte cinayetin müzik tarihinde bir benzeri

daha yoktur. Pescara Markizi'nin kızı Donna Maria d'Avalos, Gesualdo'nun 1586 yılında evlendiği kuzenidir. Bu tarihten iki yıl sonra yakışıklı Andria Dükü Fabrizio Carafa ile aşk yaşamaya başlayan Maria, yasak ilişkisini Gesualdo'dan iki yıl boyunca saklamayı başarır.

Ta ki, katliam günü gelip çatana kadar... O gün, ava gitme bahanesiyle Napoli'nin San Domenico Maggiore Meydanı'na bakan sarayından ayrılan prens yarı yoldan geri döner, önceden yedeklerini yaptırdığı anahtarlarıyla kapıları açarak yatak odasında karısıyla âşğını basar. Gözü öylesine dönmüştür ki, ikiliyi defalarca bıçaklar, kurşunlar; tüm öfkesini çıkardıktan sonra 'günahkâr bedenleri' sarayın dış kapısının

önüne atar. Cinayetin nasıl işlendiği, o gün bütün ayrıntılarıyla tutulan ve ne ilginçtir ki günümüze kadar ulaşan polis kayıtlarında mevcuttur.

Bu hunharlığı sıradan biri yapsaydı cezası herhalde idam olurdu ama Gesualdo Venosa Prensi'ydi. Yargılanma ihtimali yoktu. Ama o kaçmayı tercih etti çünkü bu katliamın intikamının alınmak isteneceğinden ürküyordu. Napoli'ye yüz kilometre ötedeki bir tepede kurulu Gesualdo kasabasında bulunan şatosuna (Este Şatosu) sığındı.

1594 yılında Leonora d'Este ile ikinci evliliğini yapan Gesualdo aynı yıl Ferrara'ya gidip burada besteci Luzzaschi ile çalıştı (Çocukluğundan beri müzikle içli dışlı olan Gesualdo lavta ve klavsen çalıyordu). Rönesans ve erken barok dönemin dindışı vokal müziği olan madrigallerden oluşan ilk kitabını bestelediği Ferrara'yı bırakıp yeniden şatosuna dönerek burada ölene kadar münzevi ama müzikle, madrigalle dolu bir hayat yaşadı.

Gesualdo'nun, her biri beş ses için bestelenmiş toplam altı madrigal kitabı vardır. Onu müzik tarihinde benzersiz kılan şey, katilliğinden de öte, madrigallerinin çağının çok ötesine geçen maceracı müzik dilidir. Gesualdo'dan sonra 19'uncu yüzyıla gelene kadar hiçbir besteci teknik açıdan bu kadar ileri bir müzik yazamamıştır. Sıradışı armonik ilerleyişler, beklenmedik akorlar, vahşi bir kromatizm Gesualdo madrigallerine damga vuran cüretkâr yeniliklerdir. Dönem madrigalistlerinin hepsinde var olan 'sözcük renklendirme' tekniği Gesualdo'da çok ileri safhaya ulaşmıştır. Metinlerini de kendisinin yazdığı sanılan madrigallerinin sözlerinde aşk, acı, ölüm, ıstırap, vecd o kadar kilit konumda yer alır ki insan bu sözcükler üzerindeki ısrarın ardında yatanı merak ediyor. Aslında nedeni açıktır: Gesualdo işlediği cinayetlerden duyduğu pişmanlığı karanlık ve huzursuz madrigalleri yoluyla dile getirmeye çalışmıştır.

Gesualdo'nun yaşamının son yıllarında iyice depresyona girip, şatosunda vücudunu uşaklarına her gün düzenli biçimde kırbaçlattığı söylenir.

Gesualdo o cinayetleri işlemeseydi eğer, yüzyıllar sonra Stravinski'ye bile esin kaynağı olacak bu devrimci madrigalleri yazabilir miydi? Kim bilir? Peki neden şimdi Gesualdo? Çünkü 1613 yılında, şatosunda münzevi bir hayat sürerken öldü katil besteci. Sırlarını, pişmanlığını, acılarını yanına katıp bu dünyadan göçeli tam 400 yıl oldu.

SUÇLU BESTECİLER

Gesualdo, 1590'da karısıyla karısının sevgilisini ve ondan doğduğunu sandığı oğlunu öldürmüş, Ferrara eyaletindeki Este şatosuna sığınarak trajik yaşam biçimini sürdürmüştür.

Müzik tarihinde 'suç işlemiş' başka besteci var mı? J.S. Bach 1717 yılında Weimar Dükü'nün sarayından ayrılmak istediği için, ceza niyetine bir ay hapse tıklılmıştı.

Meşhur 'Bülbül' bestecisi Alexander Alyabiev 1825 yılında, bütün gece kumar oynadığı adam gizemli bir cinayete kurban gidince tutuklanıp sürgüne yollanmıştı.

Wagner 1848 ayaklanmaları sırasında Dresden'de isyancılar için gözcülük yapıp el bombası imal ederek otoriteye karşı başkaldırma suçu işlemişti. Ama bu suçlar, İtalyan besteci Carlo Gesualdo'nun işlediği o korkunç çifte cinayete kıyaslandığında, nerdeyse masumane eylemler sayılır.

Carlo Gesualdo - Sesto libro di madrigali: XIII.
Ardita zanzaretta

Kazım Çapacı